

Prvi početki fare segajo najbrž že v 9 stol., vendar nimamo o tem zgod. poročil. Prva tno je bila farna c. po ljudski govorici sedanja p.c. sv. Marti na v Smartnem. Malu pa s far prenesli v Irnovlje - v sedanjo vas cerkljansko. L.1154 se imenuje v listinah "Recherus" župnik M.cerkve" plebanus de sancta Maria " v Irnovljah. Oglejski patriark Nikolaj je l.1353 podredil faro sv. Marije v Cerkljah velesovskemu samostanu z vsemi njenimi dohodki in pravicami. To je ostalo do l.1782, ko je Jožef II samostan razpusil. L.1787 spada pod lj. škofijo. L.1788 ji lj. škof Brigido podeli dekanijsko čast.

Boji ~~med~~ z luterani. ~ tem priča staro znamenje pod vasjo iz l.1645.

Slike: notranjščina ž.c.

zunanjščina "

fasada z zvonikom

Il.Slov.1931, L.VII, št.32, str.258-259-

J.Franke : sv. Mihel.

Stele, XV, 21.7.1922, str.10.

zidno
Prižnica s 4 slikami, in napisom (kamen) Marija Vidmar.1693 razširjena konec 18.stol. Ena slika sv. Peter sprejema ključe (Lager.) Rokokojski podstavek okviri slik ter streha. Križ z nosilno roko, ki simbolizira drevo življenja je odlično kiparski delo. Kovana vrata v obhajilni mizi odlično kovano delo 16.stol. Oba portala v prezbiteriju vključno vrat sta iz 1692 M.V.F.C.

Zakristija: Omara za paramente okr.1692. Vrhu srednji del z vitimi stebri in vratci je iz istega časa in dela kot omara iz 1760. Kamnit umivalnik iz časa postanka prižnice M.V.F.C. 1692.

Križ, ki stoji na obeh klečalnikih ^{spada} na mesto omarice za ciborij vrh gredence.

Sev. portal starejši in je služil za vzorec južnega. CIV IHS - MRA IPH1.

Oltar k.18.stol. -ayerjeva slika M.vnebovzetje. Slikanje:Prezbiterij. Obok se osnaži in ohrani. Gesimsi *beli ostanejo, dekorativni niz v njih ostane*

Kapiteli so danes preosladni, potrebujejo močnejšega povdarka, ki bi se dal doseči z močno barvo ozadja, mesto sedanje umazano roza ali pa s popolno pozlatitvijo. Pilastri belo marmorirani, kakor stebri vel.oltarja. Stena v drugi barvi kakor je sedanja razmeroma temna.

Ladja od venca doli kakor prezbiterij.

Na oboku ostane samo slika z belim plastičnim okvirom. Vsa ornamentika, ki je okrog se mora odstraniti.Obok ob oknih in okviri okrog beli, kupola sama slonokoščeno rumena, eventuelno zelenkasto ozadje na oboku. Prezbiterij spremeniti tudi slonokoščeno. Orgeljska omara odlična.

Stele, CXXVI, 4.8.1937, str.34-37.

Die Z.K. stimmt die Erneuerung des Turmdaches unter der Bedingung zu, dass das neue Dach genau nach dem Vorbilde des jetzigen wieder aufgebaut wird, damit die charakteristische Silhouette des Turmdaches, die mit dem Ortsbilde innig verbunden ist, erhalten bleibt.

MDZK: št.III.F.12,1.1913, str. 74:Tätigkeitsbericht.

Križev pot naredil slikar Franke. Delal ga je v Benetkah, kjer se je takrat šolal.

Zg.Danica, 1.1871, str. 357.

Pasar Zadnikar je za cerkev nar. dil gotško monštranco iz srebra. Prvotna je bila ukradena. Novi mojster bo tudi naredil novo svetilnico za pred vel. oltar., ^{ker} ~~tudi~~ prejšnja je bila ukradena.

Zg. Danica, 1.1873, str. 255.

Nove orgle izdelek mojstra Malahovskega.

Nov križev pot na pokopališču.

Zg. Danica, 1.1874, str. 365.

Tu je že zgodaj stalo Marijino svetišče, ki je bilo v sredi 12. stol. povzdignjeno v faro. Blizu M. cerkve so sezidali dve kapelici sv. Mihaela in Tomažu, ki sta bili tam do konca 13. stol.

L. 1288 se prvič omenja Cerklje - Circhlach

Starina c. je imela tabor v 15. stol. Porušen je bil v 18. stol, material pa so porabili pri zidanju sedanje c. V tem času so verjetno tudi podrli kapelico sv. Tomaža. Kapelico sv. Mihaela pa so verjetno porušili že ok. 1500, tedaj ko so razširili staro ž.c. Imela je ta cerkev 5 oltarjev. L. 1777 so to cerkev podrli in sezidali sedanjo. Do 1.1783 so dozdali 1 ladjo in zvonik, prezbit. pa je ostal prvoten. Med 1.1818-19 pa je zid. mojster Matej Medved sezidal še nov prezbit. Sedanja cerkev ima 7 oltarjev, ki so vsi leseni.

Vel.oltar je bil l.1790 posvečen, l.1838 prenovljen, l.1873 pa ga je pre=delal Jurij Tavčar iz Idrije. Sliko M.B. in dvanajst na les naslikanih apostolov je naredil L. Layer.

Str. oltar sv. Antona Pad. je bil posvečen l.1790. Kipi so iz lesa. Slika sv. Ignacija vrn. oltarja delo Layerjevo

Ta oltar kot tudi vse stranske je prenovil l.1876 Jurij Tavčar.

Oltar sv. Tomaža posvečen l.1783, Sliko Tomaža je zelo born naslikal Fr. Bizjak iz Kranja l.1856. Preslikal je tudi Layerjevo sloki sv. Aleša vrhu oltarja in jo tako zelo pokvaril. Slika srca Jezusovega pa je delo P.Künla. Fr. Bizjak je naredil božji gorb po načrtu kaplana Punarja.

Oltar sv. katarine posvečen l.1790. Slika sv. Uršule vrn. oltarja L. Layer.

Oltar žal.M.B. posvečen l.1790 Layerjeva slika Fr. Ksav. Slika M. Magdalene na menzi delo Gašparja Götzla.

Oltar sv. Mihaela posvečen l.1783. Sliko sv. Mihaela naredil l.1864 Ivan Franke, angela varuha na vrhu oltarja pa Layer. Sliko srca M. naredil P. Künl. Oltar sv. Ane posvečen l.1790. Slika sv. Ane Tavčarjeva, slika sv. Notburge vrhu oltarja pa je Layerjeva.

Prvotna prižnica je bila iz črno - rumenega marmorja. Steber ki je prižnico nosil sedaj podpira stopnice v kaplanijo. L.18⁷³~~76~~ je Jurij Tavčar prenovil,

prižnico in ji dodal mnogo lesenih delov, nekaj je ostalo še prvotnega kamnitega. Slike na prižnici so Mayerjeve.

Obhajilna miza je zelo stara, verjetno iz prve pol. 16. stol. - iz sivordečkastega marmorja. L. 181 so jo podaljšali za dva metra.

Prstni kamen je tudi iz sivordečkastega kamna, le streha je lesena in polščena.

Križev pot naslikal I. Franke, okvirje pa je izrezljal podobar Maček l. 172.

Orgeljska ograja iz litega železa iz l. 1879. Orglje pa so iz l. 1822 iz delavnice Rumplove. L. 1874 pa je Maňahovski prenovil orglje. L. 1877 pa je njegovo pomanjkljivo delo izboljšal France Gršič.

Univalnik v zakristiji iz l. 1692, tudi vrata v zakristijo so iz istega kamna. Cerkvene omare iz l. 1760

Cerkev je poslikal M. Koželj l. 1889.

4 zvonove je vliil Samassa 1877, srednjega pa 1773.

Zgod. fara lj. škofije l. 1890, str. 46-53.

Cerkev omenja zapis iz leta 1526.

A. Koblar: Kranjske cerkvene dragocenosti l. 1526., IMK V., 1895. str. 145.

Lavantinski škof Leonard I. Pöwerl je posvetil 26. oktobra 1511. župno cerkev v Cerkljah na Gorenjskem pet oltarjev: Četrty je bil posvečen na čast sv. Ani, sv. Krištofu, sv. Primožu in Felicianu.

V. Steska: Nekateri kameniti spomeniki v Ljubljani, IMK XIII., 1903, str. 141.

Zgodovina Cerkelj in cerkljanske fare.

J. Lapajne: Od Ilirije do Jugoslavije, 1931.

"Razstava malarskih umotvorov se je pretekli teden v reduti (= poslopje današnje šole pri sv. Jakobu v Ljubljani) odprla. Na ogled postavljenih je 77 slik (podob), med katerimi tudi lepi "Križev pot", ki ga je naš rojak Franke v Benetkah malal za cerkev v Cerkljah."

Dopisi. Iz Ljubljane. - NOVICE, 2. avgust 1871. L. XXIV, list 31, str. 251.